

Ulike perspektiver på setningen

Forholdet mellom leddene
i setningen

Tre synsvinkler/perspektiver på setningen

- Det semantiske (betydningsmessige)
- Det syntaktiske (det formelle/setningslære)
- Det pragmatiske (hvordan er leddene tilpasset bestemte kontekster som setningen kan brukes i)

Leddenes semantiske roller

Situasjonstyper

- Vanligvis er det verballedet som karakteriserer situasjonen en setning dreier seg om.
- Altså skiller vi mellom disse tre:
- tilstandsverb
- hendelsesverb
- handlingsverb.

En tilstand

- Atle bodde på Kråkerøy i mange år.
- Den nye kjolen kler deg.
- Per har lyst hår.
- Det var blikkstilte på sjøen.

En hendelse

- DET SKJER EN ENDRING, MEN VEDKOMMENDE HAR INGEN KONTROLL OVER HENDELSEN
- Det snødde hver dag i ferien.
- Jeg sklei og datt så lang jeg var.
- Henrik er dessverre blitt syk.

En handling

- NOE SOM ET LEVENDE VESEN
SETTER I GANG
- Jeg kontakter deg senere.
- Ibsen skrev dette stykket i Italia.
- Barnebarna fikk fine trefigurer av bestefar

Deltakerroller

- Noe eller noen som er involvert i handlingen - deltakere

1. Agens – utfører en handling eller forårsaker en hendelse

- *Politiet* arresterte feil mann.
- Han ble stoppet av *politiet*.
- *Lynet* antente hytta.

2. Patiens - deltaker som er i en tilstand, som det hender noe med, eller som er beskrevet i setningen

- *Pappa* bor i Trondheim.
- *Lillebror* ligger og sover
- *Forslaget* ble vedtatt med stort flertall.

3. Opplever – deltaker som sanser noe

- *Folk i nabolaget* hørte plutselig et kraftig smell
- Forslaget vakte stor begeistring i *befolkningen*

4. Mottaker

- *Alle elever* fikk diplomer.
- Bedriften gir *de ansatte* blomster til jul
- Har du lyst til å sende en hilsen *til dem der hjemme?*

- Hvilke semantiske roller vi har i en setning, er først og fremst bestemt av **verballedet**.
- Tyven ble arrestert.
- Lise leste eventyr for Emil og Rikke.

Leddene syntaktiske funksjoner

- Formelle egenskaper ved leddene
- I norsk er leddene i første rekke karakterisert ved posisjonen de har i setningen
- En viss rolle spiller også markering av funksjonsord + samsvarsbøyning

- Man regner med at hvert av leddene i en setning har én av disse syntaktiske funksjonene:
- FINITT VERBAL
- INFINITT VERBAL
- SUBJEKT
- OBJEKT
- PREDIKATIV
- ADVERBIAL
- SUBJUNKSJONAL

PREDIKATIV

- Predikativ er enten en substantivfrase eller en adjektivfrase som beskriver eller **identifiserer** subjektet eller objektet i setningen. Når predikativet er en adjektivfrase, kjennetegnes predikativet ved at adjektivet **kongruerer** i kjønn og tall med subjektet eller objektet.

- Hun er feminist.
- X
- Vi malte huset rødt.